

BORIS ZDERCIUC**MILLS ON THE COMĂNA VALLEY
(the villages Comăna de Jos and
Comăna de Sus, Braşov County)**

Grounding grains, with the purpose of preparing basic food, constituted one of oldest homely occupations. In order to obtain flour from cereal, in old times, they used a mechanical grounding machine, a small manual machine, and later, a bigger one. Such machines could be found on the occasions of archeological digging at the margins of Comăna de Jos, in a point named Gruitul Văcarului (The Cow-man's Hill), as well as in the point of Cuciuilăţi, at Pleşiţa Pietroasă (The Rocky Hill), near the Părăul Hotarului (The Spring of the Margin). [1,2] In both villages, Comăna de Sus and Comăna de Jos, there existed one-two hand-activated grounding machines. Grounding cereal with a grounding machine was a very heavy type of work, it took effort, and it also took a long time; in numerous families, the grounding machine had to function permanently, and therefore, the apparitions of water mills made the work of people much easier.

**Podoabe tradiţionale în ceremonialul
nunţii din Oaş şi Maramureş**

Podoabele au însoţit viaţa omului aproape de la începuturile existenţei sale, ele constituindu-se printre primele manifestări artistice ale acesteia. Podoabele şi bijuteriile, ca ornamente ale trupului au apărut şi au fost purtate înaintea veşmintelor. Dicţionarul de antropologie şi etnologie atrage atenţia că *în măsura în care elementele formale ale podoabei şi felul în care ele se combină sunt automat definite de tradiţie şi exploatate de creativitatea individuală, numeroşi comentatori au putut vorbi despre podoabă ca despre un limbaj.* Dicţionarul de Artă Populară Românească consideră podoabele populare *piese care au ocupat întotdeauna un loc aparte printre obiectele vieţii cotidiene, făcând parte din ansamblul vestimentar.* În organizarea vieţii sociale din comunităţile săteşti româneşti, portul podoabelor a fost supus unor reguli bine stabilite, având semnificaţii diferite de la cele magice la semne de recunoaştere sau diferenţiere socială, de marcare a unor evenimente, dar în toate cazurile rolul principal a fost acela de înfrumuseţare. De-a lungul timpului, podoaba s-a adaptat mereu schimbărilor, în viaţa socială, rolul ei fiind acela de a scoate în evidenţă şi de a înfrumuseţa liniile corpului. În acest context, portul unor anumite piese de îmbrăcăminte sau podoabe devine atributul unor anumite vârste, mărturie a trecerii dintr-o etapă în alta a vieţii. În cele ce urmează vom prezenta doar podoabele folosite de fete în cadrul ceremonialului de nuntă şi marchează trecerea acestora într-o nouă etapă a vieţii. Un loc aparte în găteala capului, în toate zonele etnografice, îl ocupă cea dedicată miresei. Pentru mirese, se realiza o coafură deosebită. Cea mai vestită şi în acelaşi timp cea mai spectaculoasă coafură la mirese, în nordul României o găsim în Ţara Oaşului. Părul fetelor era împletit într-o coadă astfel încât la final acesta apare ca o plasă deasă ce acoperă întreg capul. În trecut fiecare sat din Ţara Oaşului avea una sau două femei care se ocupau cu realizarea unor astfel de împletituri. Acestea făceau parte din familii mai sărace, împletitul părului fiind pentru ele o sursă de venit având în vedere că fetele

bogate obișnuiau să-și facă coadă și în zilele de dumunică și în zilele de sărbătoare. Pentru realizarea împletiturii, părul era uns, abundent, cu unt sau grăsime de porc, după care se împărțea în trei părți (două laterale și una în spate). Din cauza grăsimii, părul se desfăcea în şuvițe subțiri care se împleteau, rezultând la final o plasă care acoperea în întregime capul iar la spate avea forma unui triunghi. Tehnica împletirii cozii este în amănunt descrisă de Tancred Bănățeanu. Miresele își puneau peste această împletitură cununa. Inițial, cununa, a fost semnul puterii regale și mai apoi s-a răspândit ca însemn ce marchează momentul căsătoriei. Coroanele făceau legătură între purtător și puterile cerești și de aceea la început era purtată doar de cei inițiați, mai apoi de către regi care primeau puterea de la divinitate. Încet, însă, ea s-a răspândit și la celelalte pături sociale. În final, coroana a servit, așa cum subliniază Dicționarul de simboluri, să desemneze *orice superioritate, cât de efemeră și de superficială*. Cununa de mireasă din Oaș este la fel de spectaculoasă ca și coada. Ea este foarte asemănătoare cu unele cununi pe care le găsim în Maramureș, mai ales în satele învecinate Oașului. Cununa este montată pe un schelet metalic ce are montate pe el oglinzi, mărgelile colorate și struți de lână mai ales roșii, albaștri și verzi. Cununa împreună cu coada fac ca mireasa din Oaș să fie una dintre cele mai sofisticate. Începând însă din a doua jumătate a secolului XX, coada miresei se va întâlni tot mai rar în Oaș. Ea a fost înlocuită cu un triunghi din carton împodobit cu panglici colorate din mătase, zgărzi de mărgelile și crenguțe verzi.

În Țara Lăpușului, miresele își pieptăneau părul în două cozi ce se prindeau în partea de jos. În cozi se prindeau panglici colorate și flori artificiale și naturale. Fără a avea spectaculozitatea cozii din Oaș, totuși forma triunghiulară a pieptănăturii ne amintește de aceasta. Cununa de mireasă din Țara Lăpușului este de formă cilindrică cu fond roșu pe care se prind zgărzi, bumbi colorați din lână și panglici. În prima jumătate a secolului douăzeci, aici se confecționau și cununi din hârtie. Pe un suport rotund din sârmă erau prinse fâșii de hârtie colorată și oglinzi. Multe asemenea cununi s-au păstrat până azi pentru că după nunta ele nu erau aruncate și nici împrumutate altor fete ce se măritau ci erau ținute la loc de cinste lângă

cea mai importantă icoană a casei.

Zona Chioarului, deși o zonă supusă intens influenței orășenești, surprinde prin simplitatea gătelii miresei. Părul se împletea în cozi ce se prindeau în forma unei coroane peste cap. Nu de puține ori această coroană de păr era dublată de un pieptene ornamental.

Părul era acoperit cu zgărzi din mărgelile policrome în care predomina albul și albastrul, iar peste acestea se puneau o cunună cu flori naturale printre care obligatoriu se afla bobârnoc, o plantă care rămâne tot anul verde.

În Codru, părul miresei era împletit în opt până la zece cozi din care se făcea un *conci roată* la spate, care se înconjura cu zgărzi din mărgelile. Peste această pieptănătură se așeza o cunună confecționată dintr-un cerc de metal îmbrăcat în material pe care se așezau flori de hârtie colorată și panglici.

În Maramureș, părul miresei se împletea în două cozi ce se uneau în partea de jos. În ele se prindeau panglici și flori naturale sau artificiale. Cununile din Maramureș au forme diferite în funcție de subzonele din care provin. În satele apropiate de Țara Oașului ele se aseamănă foarte mult cu cele de aici. Pe un schelet din sârmă de formă tronconică se prind oglinzi și bumbi de lână colorată. De multe ori la bază acestea aveau un șir de bani. Cele mai simple cununi sunt cele de pe Valea Izei și Valea Marei. Acestea sunt cercuri de carton îmbrăcate în lână albă cu câteva pete de culoare. Această cunună se pune peste o pânză numită *balț*, bogat ornamentată în partea din față. Sub influența ucrainiană a apărut o cunună aparte ce se întâlnește doar aici. Aceasta are în partea din față o palmetă mare ornamentată cu flori mici, confecționate din celofan colorat și aranjate în complicate ornamente geometrice. Pe Valea Vișeuului, Valea Izei și Valea Marei, cununile sunt confecționate și din verdeață, mărgelile colorate, oglinzi, flori de hârtie și lână, aranjate pe un carton, fără a se urmări un anumit model. Uneori acestea sunt mai înalte în față. Cele mai vechi cununi sunt cele împletite din păr de cal care au fost inserate în împletitură mărgelile de coral și de metal și care au în față doi sau trei nasturi metalici.

